

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

7/11274
GE: 67

ÇOK İVEDİ

Sayı : B.06.0.SPGY.0.0-026.21 -2010/550783
Konu : Yazılı Soru Önergesi/Çetin Soysal

03 Temmuz 2010

TBMM BAŞKANLIĞINA

İlgi: 16.12.2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-18048 sayılı yazıları.

İstanbul Milletvekili Çetin Soysal'ın 7/11274 esas numaralı yazılı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

Ahmet DAVUTOĞLU
Dışişleri Bakanı

Ek: 3 sayfa.

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ÇETİN SOYSAL'IN
SAYIN BAKANIMIZA YÖNELTİĞİ
7/11274 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİ**

SORU

İsviçre'de 29 Kasım 2009 tarihinde yeni minare yapımıyla ilgili olarak referandum yapılmıştır. Tarafsız olduğu iddiasında olan İsviçre'de, dini değerlerin referanduma sunulması; hoşgöründen uzak, baskıcı ve özgürlükleri kısıtlayıcı bir anlayışın göstergesidir.

Müslümanlar açısından önemi yadsınamaz olan camilerin minarelerinin referanduma sunulmasının düşünülmesi dahi, Müslüman topluluğuna karşı açık bir ayrımcılığın göstergesidir. Minarelerin yasaklanması, dini hoşgörüsüzlüğün toplum aracılığıyla adeta teşvik edilmesi sonucunu doğuracaktır.

400 bin Müslüman'ın yaşadığı İsviçre'de sözkonusu yasağın makul ya da mazur görülebilecek herhangi bir yönü yoktur. Bu nedenle Müslümanlar açısından önemi yadsınamayacak nitelikte olan minarelerin yasaklanması kararı karşısında Türk Hükümeti'nin tepkisini net bir şekilde ortaya koyması gerekmektedir.

Temel hak ve özgürlüklerin hiçbir şekilde referandum konusu yapılmayacağının ve bu konuda da Türkiye Cumhuriyeti'nin müsamaha göstermeyeceğinin açık ve net bir dille ifade edilmesi, İsviçre'de yaşayan Müslüman topluluk açısından da önemlidir.

Bu çerçevede;

1. İsviçre'deki referandum öncesinde, Hükümet nezdinde temel hak ve özgürlüklerin referanduma sunulması ile ilgili olarak girişiminiz olmuş mudur?
2. İsviçre'deki referandum öncesinde, dini özgürlükler ve dinler arası hoşgörünün halka anlatılması için bir çalışmanız oldu mu?
3. İsviçre'de referanduma sunularak minarelerin yasaklanması sonucu karşısında diplomatik bir girişiminiz olmuş mudur?
4. İsviçre ile ticari ilişkilerimiz ne düzeydedir? Mevcut gelişmeler sonrasında, bundan sonraki süreçte ticari ilişkilerle ilgili herhangi bir önlem düşünülmekte midir?

CEVAP

İsviçre'de sağcı/popülist İsviçre Halk Partisi (SVP) Milletvekili Ulrich Schluer'in öncülüğünde Nisan 2007'de ülke genelinde yeni minare inşa edilmesini yasaklamayı hedefleyen bir girişim başlatılmasının ardından, oluşturulan referandum komitesi gerekli imzaları toplayarak 8 Temmuz 2008 tarihinde Federal Hükümet'e sunmuştur. (İsviçre yasaları uyarınca 100 bin vatandaşın imzasını taşıyan yasa tekliflerinin referanduma sunulması gerekmektedir.)

Bu dönemde, gerek İsviçre Federal Hükümeti, gerek iki kanatlı İsviçre Parlamentosu inisiyatifin İsviçre'nin temel değerlerine, insan haklarına ve İsviçre Anayasasına aykırı

olduğunu, toplumun huzurunu ve dinlerarası barışı olumsuz etkilediğini, İsviçre'nin ulusal çıkarlarını zedelediğini ifadeyle, İsviçre halkı tarafından reddedilmesi gerektiği yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır.

İsviçre'de minare inşasının yasaklanmasına ilişkin referandumun gerçekleştirildiği 29 Kasım 2009 tarihine kadar uzanan süreçte, minare yasağının temel insan hak ve özgürlüklerinden biri olan inanç özgürlüğüne aykırı olduğu, İsviçre makamlarıyla gerçekleştirilen ikili temaslarda tarafımızdan vurgulanmıştır. İsviçreli yetkililer Türkiye'nin bu konudaki görüşlerini paylaştıklarını, minare inşası yasağına karşı olduklarını, ancak yasa tasarısının referanduma sunulmasının Hükümetin bir tasarrufu olmadığını, İsviçre anayasasından kaynaklanan bir zorunluluk olduğunu ifade etmişlerdir.

Neticede, İsviçre'de 29 Kasım 2009 tarihinde gerçekleştirilen referandumda %57.5 oranında evet oyuna karşılık, %42.5 oranında hayır oyuyla, ülke genelinde yeni minare inşa edilmesi yasaklanmıştır.

Türkiye'nin bundan duyduğu rahatsızlık, referandum sonuçlarının açıklanmasını müteakip Sayın Cumhurbaşkanımız, Sayın Meclis Başkanımız, Sayın Başbakanımız ve kendim başta olmak üzere, en üst düzeyde kuvvetli ifadelerle dile getirilmiştir. Bakanlığım da gelişmelerle ilgili kaygılarımızı içeren yazılı bir açıklama yapmıştır.

Sözkonusu açıklamada, artık ikinci vatanları olarak kabul ettikleri İsviçre'de yaşayan 100 binden fazla vatandaşımızın alınan karardan kaygı duymalarının doğal karşılanması gerektiğine dikkat çekilerek, yasağın temel insani değerler ve özgürlüklere aykırı talihsiz bir gelişme teşkil ettiği vurgulanmış, Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı Girişimi'nin iki eş sunucusundan biri olarak farklı kültür ve inançlar arasında karşılıklı anlayış ve hoşgörü ortamının güçlendirilmesi yönünde yoğun çaba göstermekte olan Türkiye'nin İsviçre halkının kararını üzüntü ile karşıladığı belirtilmiş ve çeşitliliğe saygı ve uzlaştırıcı geleneğiyle uluslararası alanda saygın bir yer edinmiş olan İsviçre'nin, gelenekleriyle bağdaşmayan bu durumu düzeltici adımlar atmasının Türkiye ve uluslararası kamuoyunun beklentisi olduğu ifade edilmiştir.

Öte yandan, temel insani değerler ve özgürlüklere aykırı olan bu durumun düzeltilmesini teminen gerekli adımların atılmasına yönelik beklentimiz İsviçre makamlarıyla gerçekleştirdiğimiz üst düzey temaslarda da vurgulanmış ve vurgulanmaya devam edilmektedir. Bu meyanda, referandumun hemen sonrasında 2 Aralık 2009 tarihinde Atina'da düzenlenen AGİT Dışişleri Bakanları toplantısı vesilesiyle görüştüğüm İsviçre Dışişleri Bakanı Calmy-Rey'e gelişmelerden duyduğumuz rahatsızlığı bizzat iletme imkanını buldum.

Bu dönemde, İKÖ Genel Sekreteri Ekmeleddin İhsanoğlu'yla temas edilerek gelişmeler hakkında görüşlerimiz aktarılmıştır. Nitekim, Sayın İhsanoğlu da İsviçre Dışişleri Bakanı Calmy-Rey ile 29 Kasım 2009 tarihinde yaptığı telefon görüşmesinde minare yasağından duyulan hayal kırıklığını ve kaygıyı ifade etmiştir. Ayrıca İKÖ tarafından aynı tarihte bir basın açıklaması yapılmıştır.

Keza, BM, Avrupa Konseyi, AGİT gibi üyesi olduğumuz uluslararası örgütlerde de keyfiyet tarafımızdan dikkate getirilmiştir. Nitekim anılan örgütler referandum sonucunun hoşgörüsüzlük, temel hak ve özgürlükler ile insan hakları açısından yarattığı kaygı ve rahatsızlığı dile getiren açıklamalar yapmışlardır.

Konu yakinen izlenmekte olup, minare yasağının uygulamaya konulmaması için her düzeyde temalarımız sürdürülmektedir.

Türkiye'nin İsviçre ile ikili ekonomik ve ticari ilişkileri son yıllarda kaydadeğer bir gelişme göstermiştir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, iki ülke arasındaki ticaret hacmi 2008 yılında 8,4 milyar dolara ulaşmıştır. Bunun 2,9 milyar dolarlık kısmı Türkiye'nin anılan ülkeye ihracatını oluşturmaktadır. Ülkemizde önemli yatırımları bulunan 400'ün üzerinde İsviçre sermayeli şirket faaliyet göstermektedir.

Türkiye'yi ziyaret eden İsviçreli turist sayısı son yıllarda istikrarlı bir şekilde artmıştır. 2008 yılında gelenlerin sayısı 253 bin iken, 2009 yılının ilk on ayında bu rakam 260 bini aşmıştır.

İki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler karşılıklı üst düzey temasların da katkısıyla gelişmekte olup, iki tarafın da bu ilişkilerin geliştirilmesine yönelik istek ve gayreti bulunmaktadır.

29 Kasım 2009 referandumunun sonucu siyasi düzeyde ele alınmış olup, ticari ve ekonomik konular bağlamında İsviçre'ye yönelik herhangi bir önlem alınması gündemde bulunmamaktadır.